

– Her har det bodd mye folk

– 15 til 20 hus kan vi nok finne her, sier Niall Oma Armstrong.

HILDE GARLID

hilde@solabladet.no

Arkeologene fra UiS har nå fjernet fokus fra de døde og alle begravelsene på Orshaug, til de menneskene som levde her fra 1600 f. Kr til vikingtid - kanskje så nær vår tid som middelalderen.

Finner lange hus

Matjorda er gravd vekk, og bare en halv meter under den finner arkeologene stolpehull, branngrøper og formasjoner i jorda som tydelig er merker etter husvegger.

– Dette huset ser ut til å ha vært 16 til 17 meter langt, men er nok ikke hovedhuset i tunet på grunn av beliggenheten på nordsiden. Det har vært et treskipet hus med stolper langs veggene og inngangsdør på midten. Den ser du tydelig. Den nedre delen har nok vært et fjøs, og her kan vi se merker etter et gjerde; trolig et som er vevet av vinjekvister, forklarer Niall Oma Armstrong, prosjektansvarlig for Orshaug-utgravingen.

Byggestilen han beskriver ligner på jernaldergården på Ullandhaug, og dette var en byggestil som ble brukt i flere tusen år.

Hundrevis av funnpinner

Vi står midt utpå et stort område hvor gravemaskinførere forsiktig skraper matjorda vekk etter kommando fra to arkeologer. De bestemmer hvor dypt og hvor mye maskinføreren får fjerne. Grabb for grabb.

På det allerede avskrelte området har arkeologene satt fra seg hundrevis av små, gule pinner som indikerer funn.

– Alt er nok ikke funn, men det er bedre å sette ned en pinne for mye enn en for lite. Etterhvert danner vi oss et klarere bilde, sier Armstrong.

Ingen gjenstander

Alle spor tyder på bosetning, men foreløpig er det ikke funnet gjenstander.

– Vi står nå 30-40 centimeter under det som var bakkenivået den gang; det vil si at vi står under gulvet. Det er stolpehull og kokegrøper vi finner på dette nivået.

Men er de heldig, kan de finne organisk materiale eller til og med offergaver når de snitter stolpehullene for å undersøke dem nærmere. Armstrong forklarer:

– Når stolpen er fjernet, blir det ofte sopet nedi frø og korn, eller det er lagt nedi små offergaver. På Klepp ble det funnet små «gullgubber» i slike stolpehull.

– Så forfedrene våre har selv fjernet stolpene?

– Ja. De har tatt med seg stolpene som har holdt hustaket

Niall Oma Armstrong står på slett sandjord hvor det må ha vært lett for fortidsbonden å dyrke. En mengde rester etter boliger er også funnet nedenfor Orshaug (Alle foto: Hilde Garlid)

oppe når de har flyttet, sier Armstrong.

Arkeolog Helliesen gjorde de første opptegetninger og beskrivelser at dette området nedenfor den omfattende gravrøysa Orshaug på tidlig 1900-tallet. Han fikk opplysninger fra lokalbefolkningen om at det var graver i området.

– Vi har til nå funnet tre graver, sier Armstrong.

Uten datering foreløpig

På nåværende tidspunkt vet ikke Armstrong hvor gammel bosetningene som de har funnet, er.

– Jeg håper å finne spor etter en bronsealdergård, sannsynligvis finner vi en jernaldergård og/eller vikinggård og det hadde vært riktig kult å finne en middelaldergård. Alt dette ligger lagvis, eller delvis oppå hverandre.

– Hvordan kan du skille det ene fra det andre?

– Det ene er funn-nivået, men vi tar C-14-prøver av organisk materiale, som frø og korn, og får en sikker datering, sier Armstrong.

Spor etter jordbruket er funnet. Den tidligste ploegen kalles en ard, og mørke striper i

sandjorda viser hvordan arden har laget renner til å dyrke og så.

Armstrong har funnet spor etter mange bygninger, men er ennå ikke sikker på hvor hovedhuset kan ha vært, og hvor stort det er.

– Det vi har funnet så langt ligger ikke så godt i terrenget til at det har vært et hovedhus. De kan være svært langstrakte. Det kan tenkes at det har stått akkurat der hvor kaptein Svendsens hus står i dag. Vi leter videre. Det er spennende og sjelden at vi gjør undersøkelser i et så stort område på en gang.

Hundrevis av små gule skilt markerer arkeologiske interessante funn, og det er ikke tvil om at det har vært en stor gård med mange hus nedenfor Orshaug; kant i kant med dagens Baker Hughes.

Tidlig 1900-tallet fikk arkeolog Helliesen vite av lokalbefolkningen at det også var graver nær kaptein Svendsens bolig. Her er en av dem.

Rester etter ildsteder dukker opp inne i et 16-17 meter langt hus.

GULLSMED
CHRISTENSEN®

SOLAGÅRDEN - 4050 SOLA - 51 65 28 96